

Gemensamma grunder

Arbetsätt

# Organisering och roller i det aktörsgemensamma arbetet



**MSB**

Myndigheten för  
samhällsskydd  
och beredskap

## Öppen remiss

Den här leveransen är **ett utkast** inom

### **Gemensamma grunder - Ramverk för samverkan och ledning.**

Mellan **12 juni och 6 september 2024** är utkastet på öppen remiss. Läs mer om vad öppen remiss innebär samt hur du lämnar dina synpunkter och hjälper oss att bidra till vidareutvecklingen på:

[www.msb.se/samverkanledning](http://www.msb.se/samverkanledning), Gemensamma grunder ramverk och i Faktaruta: Vidareutveckling pågår – hjälp oss.

#### **I samband med att du läser önskar vi dina synpunkter på:**

- Är det tydligt vad som förväntas av dig och din aktör avseende organisering och roller i det aktörsgemensamma arbetet? Vänligen motivera svaret.
- Är det tydligt hur ni kan organisera er för att arbetet ska bli så effektivt som möjligt? Vänligen motivera svaret.
- Är underlaget ett stöd för att driva Process för aktörsgemensam inriktning och samordning? Vänligen motivera svaret.
- Har du några synpunkter på definitionen av inriktnings- och samordningsfunktion?

(Process för aktörsgemensam inriktning och samordning finns på nivån Arbetssätt i ramverket)

Trevlig läsning!

#### **Organisering och roller i det aktörsgemensamma arbetet**

Utförare: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap inom ramen för vidareutvecklingen av Gemensamma grunder.

Dokumentet är ett utkast inom ramen för utvecklingsarbete mellan 2022-2024. Slutgiltig version uppdateras under 2024.

Foto omslag: Melker Dahlstrand

## Innehåll

<b>1</b>	<b>Inledning .....</b>	<b>4</b>
1.1	Inriktnings- och samordningskontakt.....	5
<b>2</b>	<b>Organisering av det aktörsgemensamma arbetet.....</b>	<b>6</b>
2.1	Inriktnings- och samordningsfunktion.....	6
2.2	Aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd .....	7
2.3	Sammanställande aktör för det aktörsgemensamma arbetet.....	7
2.3.1	Ordförande för det aktörsgemensamma arbetet.....	8

# 1 Inledning

Det aktörsgemensamma arbetet inför och vid samhällsstörningar i både fredstid och under höjd beredskap kan genomföras med stöd av **Process för aktörsgemensam inriktning och samordning** som återfinns under nivån Arbetssätt i ramverket. Det kan vara ett fåtal aktörer eller ett stort antal aktörer som deltar i arbetet. Situationens komplexitet eller andra omständigheter avgör vilka behov det finns av att avsätta extra resurser och stöd. Här beskrivs hur det aktörsgemensamma arbetet kan organiseras och vilka roller som kan komma att bli aktuella.

De aktörsgemensamma arbetsätten och förhållningssätten som stödjer inriktning och samordning bör vara lika vid alla typer av samhällsstörningar, i fredstid och under höjd beredskap. Arbetssätten ska dock vara anpassningsbara och kunna möta högt ställda krav på exempelvis operativt tempo, beslutsfattande, informationsdelning, sekretess och kriskommunikation. De bör dessutom vara väl kända och övade av både ordinarie personal och ersättare.

Dagens komplexa samhälle gör det svårt att förutsäga vem vi ska jobba tillsammans med i morgondagens samhällsstörning. Det är därför viktigt att vi, i den mån det är möjligt, arbetar likartat i det aktörsgemensamma oavsett civilområde, län, sektor, kommun, region, näringsliv, frivilligorganisation, trossamfund eller nivå i samhället.

Aktörsgemensam hantering initieras när behov uppstår. Ett exempel är när flera aktörer berörs av en samhällsstörning och det kan finnas behov av att åstadkomma samordning av åtgärder, resurser och kommunikation. Samtliga aktörer kan påkalla behovet av en aktörsgemensam hantering. Här är det viktigt med ett proaktivt förhållningssätt; det är bättre att påkalla behovet en gång för mycket än en gång för lite.

Efter att berörda aktörer har bedömt behovet och händelsens karaktär kallar den sammankallande aktören till samverkan. Inbjudan bör ske enligt i förväg uppgjorda rutiner. I samråd med berörda aktörer avgörs vilka övriga aktörer som bör delta. I samband med att den sammankallande aktören bjuder in till samverkan bör det inledande syftet med det aktörsgemensamma arbetet tydligt framgå. På så vis får representanterna möjlighet att förbereda sitt deltagande på bästa sätt. En eller flera utsedda representanter deltar från respektive aktör och arbetet sker med hjälp av **Process för aktörsgemensam inriktning och samordning**.

Nedan beskrivs den organisering och de nyckelroller som kan komma att bli aktuella i det aktörsgemensamma arbetet. Beskrivningen riktar sig framför allt till aktörsgemensamt arbete på lokal, regional, högre regional och central nivå samt sektorerna.

### 1.1 Inriktnings- och samordningskontakt

Varje aktör behöver ha en kontaktpunkt, för att öka tillgängligheten samt tydliggöra och underlätta kontakter med andra aktörer. **Inriktnings- och samordningskontakten, ISK**, är den primära kontaktvägen in i en organisation inför och vid samhällsstörningar.

Kontaktpunkten tar emot och förmedlar larm eller annan information vid en inträffad eller befarad samhällsstörning. Det kan vara en funktion som redan finns, till exempel genom tjänsteperson i beredskap (TiB), men det kan också vara en mindre formell roll. Kontaktpunkten ser till att rätt mottagare nås i den egna organisationen och upprätthåller initialt kontakter med andra aktörer. Varje aktör avgör vilka eventuella ytterligare uppgifter och befogenheter som kontaktpunkten har, exempelvis att sammankalla en egen ledningsorganisation.

En inriktnings- och samordningskontakt bör:

- vara tillgänglig dygnet runt och alla dagar på året
- bedriva omvärldsbevakning utifrån organisationens ansvarsområde
- vara lätt att kontakta för andra aktörer
- kunna initiera och delta i aktörsgemensam samverkan
- kunna medverka till en initial bedömning av händelsen och bedöma vilka aktörer som berörs
- ha ett tydligt ansvar med befogenhet att vidta åtgärder i enlighet med sin egen organisations uppdrag.

## 2 Organisering av det aktörsgemensamma arbetet

### 2.1 Inriktnings- och samordningsfunktion

Det aktörsgemensamma arbetet sker i en sammansatt grupp med de aktörer som är involverade i hanteringen av samhällsstörningen och som ska komma överens om på vilket sätt de tillsammans ska hantera situationen så effektivt som möjligt. Detta är vad som kallas för en inriktnings- och samordningsfunktion, ISF, men det kan i praktiken också ha många andra namn.

Vid en befarad eller pågående samhällsstörning är det viktigt att alla aktörer redan vid svaga signaler agerar proaktivt och vidtar egna och aktörsgemensamma åtgärder. Alla aktörer kan lyfta och poängtera behovet av aktörsgemensamt arbete.

Arbetet kan genomföras av ett fåtal personer eller, när samhällsstörningens komplexitet eller omfattning kräver det, av ett stort antal personer. Organiseringen av det aktörsgemensamma arbetet kan anta olika former. Det kan vara olika möten, fysiska eller digitala, mellan aktörer. Det kan också vara i form av arbete som sker mellan eller parallellt med möten.

I det aktörsgemensamma arbetet ska aktörerna, med **Process för aktörsgemensam inriktning och samordning** som stöd, bidra till att hantera samhällsstörningar genom att avväga eller prioritera åtgärder och resurser till de mest angelägna behoven.

**Deltagare** i det aktörsgemensamma arbetet har i uppdrag att bidra med sin organisations kunskap och perspektiv i arbetet. Beroende på vilka frågor som ska hanteras kan representationen skifta över tid och ibland utgöras av flera individer med olika kompetenser från samma aktör. Det är viktigt att den sammankallande aktören i kallelser och inbjudningar är tydlig med vad arbetet ska syfta till så att respektive aktör har möjlighet att utse lämplig representant. Beroende på vad syftet är så kan det vara personer på till exempel handläggarnivå eller på olika chefsnivåer.

Om aktörerna ska komma överens om svåra prioriteringar som exempelvis är förenade med stora kostnader så kan den sammankallande aktören (se beskrivning i senare avsnitt) behöva ge representanterna möjlighet till intern förankring i enlighet med respektive organisations beslutsordning. Det kan exempelvis vara att det ges möjlighet att stämma av med ansvarig chef.

Inom en och samma samhällsstörning kan det aktörsgemensamma arbetet bedrivas både på olika nivåer och även avse olika teman. Det innebär i praktiken att flera aktörsgemensamma hanteringar kan pågå parallellt.

En förutsättning för en effektiv hantering av en samhällsstörning är att de inblandade aktörerna känner varandra, har tillit till och förstår sin egen organisations och andra aktörers roller, mandat och språkbruk. Utbildning, övning, träning och nätverk är förutsättningar för att öka förståelsen för varandra och hitta de mest ändamålsenliga samverkansformerna.

## 2.2 Aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd

Vid behov kan det sättas in ytterligare resurser för att stödja det aktörsgemensamma arbetet. Ett **aktörsgemensamt analys- och beslutsstöd**, oavsett hur det organiseras, handlar om att säkerställa att det aktörsgemensamma perspektivet är i fokus för de analyser och underlag som tas fram vid hanteringen av en händelse. Det skulle exempelvis kunna handla om att ta fram samlad lägesbild eller förslag på gemensam målbild.

Beroende på vad stödet ska bistå med kan arbetet ske genom tidsbegränsade insatser eller genom kontinuerligt arbete genom såväl digitala som fysiska former. Det kan finnas ett eller flera stöd samtidigt vid hanteringen av en händelse.

Organiseringen av stödet kan ske genom att använda samverkanstrukturer såsom samverkansmöten för att genomföra de aktörsgemensamma analyserna. Men stödet kan även utgöra en integrerad del av den sammankallade aktörens interna ledningsstöd eller utgöra en egen analysenhet som vid behov kan organiseras i en stab. Om stödet fysiskt sammankallas så ansvarar den sammankallande aktören för att det finns organisatoriska, personella och tekniska förutsättningar för arbetet.

Det aktörsgemensamma stödet kan bestå av allt från en enskild person till flera personer från olika aktörer. Bemanningen av stödet kan ske dynamiskt eller utgå från en förberedd uppstarts bemanning. I uppstarts bemanningen kan exempelvis deltagare från den sammankallande aktören och/eller andra aktörer ingå. Bemanningen kan sedan anpassas för att exempelvis säkerställa ämneskunskap utifrån den specifika händelsen och omfattningen av behoven.

## 2.3 Sammankallande aktör för det aktörsgemensamma arbetet

För att driva och genomföra det aktörsgemensamma arbetet behövs en **sammankallande aktör**. Den sammankallande aktören har rollen att skapa förutsättningar för alla de inblandade aktörerna att uppnå en effektiv aktörsgemensam hantering av en samhällsstörning. Den sammankallande aktören styr eller leder inte hanteringen, utan har endast ansvar att koordinera och driva det aktörsgemensamma arbetet framåt. Geografiskt områdesansvariga aktörer och sektorsansvariga myndigheter har ett särskilt ansvar att agera som sammankallande aktör vid en samhällsstörning.

Den sammankallande aktören kan arbeta på flera olika sätt för att uppnå resultat, till exempel genom att:

- skapa struktur och tillvägångssätt för det aktörsgemensamma arbetet
- utse ordförande för det aktörsgemensamma arbetet
- ta fram agenda
- leda arbetet med att ta fram samlad lägesbild
- initiera arbetet för att vid behov ta fram aktörsgemensam målbild
- initiera ett aktörsgemensamt stöd som bidrar med analyser och underlag och vid behov, utse en ansvarig för att hålla samman arbetet
- säkerställa att arbetet dokumenteras.

### 2.3.1 Ordförande för det aktörsgemensamma arbetet

Rollen som **ordförande för det aktörsgemensamma arbetet** i samband med en samhällsstörning innebär ett uppdrag att driva det gemensamma arbetet framåt. Ordföranden ska säkerställa att arbetet präglas av centrala förhållningssätt såsom helhetssyn, perspektivförståelse och medvetet beslutsfattande. Det betyder i praktiken bland annat att leda gemensamma möten, säkerställa att alla kommer till tals och vid behov driva fram gemensamma prioriteringar. De deltagande aktörerna har dock fortfarande ett gemensamt ansvar för hanteringen av en samhällsstörning.

Rollen som ordförande vid en aktörsgemensam hantering ställer betydande krav på professionalism. Ordföranden behöver vara en god förhandlare och ha förmåga att agera konfliktlösare. Rollen kräver därför god kunskap om krisberedskap och civilt försvar, goda ledaregenskaper och förmåga att skapa förtroende. Berörda aktörer behöver ha utpekade, utbildade och övade personer som kan agera i rollen som ordförande.

Under loppet av en samhällsstörning kan mer än en person agera som ordförande men rollen kan bara innehas av en person vid varje enskilt tillfälle. Det betyder att det alltid endast finns en ordförande vid exempelvis genomförande av ett möte men att det är möjligt att över tid växla mellan olika personer för att fördela arbetsbelastningen och säkerställa uthållighet. Av samma skäl är det också möjligt att en person som agerar i rollen som ordförande kommer från en annan aktör än den sammankallande.

Ordförandens uppdrag är knutet till den aktörsgemensamma hanteringen. Därför bör personen som agerar i rollen som ordförande inte samtidigt representera den aktör hen kommer ifrån. Den egna aktören företräds i första hand av andra personer än ordföranden.

Ordförande kan i olika organisationer ha andra namn eller benämningar.



**Tillhörande stödmaterial som återfinns på nivån Mallar och checklistor i ramverket:**

- Rollkort inriktnings- och samordningskontakt
- Rollkort ordförande
- Checklista deltagare

Se även: Samverkanskonferenser: råd och rekommendationer till dig som leder eller deltar i samverkanskonferenser, MSB589

**Definition av inriktnings- och samordningsfunktion:** en sammansatt grupp med de aktörer som är involverade i hanteringen av samhällsstörningar och som ska komma överens om på vilket sätt de tillsammans ska hantera situationen så effektivt som möjligt



Myndigheten för  
samhällsskydd  
och beredskap

